

פועלים סינים - הדור הבא

תשכחו מהמוני פועלים בדולר ליום, זהו זה, זה נגמר. וזה לא הגורם היחיד לסלק מפעלים משם

פרופ' שלמה מיטל 15/12/10

הרעיון שמפעלים ישובו מהמזרח הרחוק לישראל, נראה ברגע הראשון כחסר יסוד כלכלי. הרי שכר העבודה לשעה בתעשייה בישראל הוא פי 14 מאשר בסין: 1.36 דולר, לעומת 19.61 דולר ובנוסף, פריון העבודה בסין יחסית גבוה.

ביקרתי פעם במפעל לייצור מחשבים בשנחאי, וראיתי כיצד נשים צעירות מבצעות פעולת הרכבה פעם ב-12 שניות, בדיוקנות ובקפדנות במשך 10 שעות ליום, במשמעת עצמית עצומה, עבר 100 דולר לחודש. הציוד שהפעילו היה מתוחכם ביותר.

אבל היתרון היחסי שיש לפועל הייצור הסיני הולך ונשחק.

ראשית, רמת השכר בסין עולה במהירות. לפי ג'ו מנג'ט ופייאר מרסיי, מחברת הייעוץ המובילה BCG, שכר המינימום בסין עלה כ-20 אחוז מאז חודש פברואר, ועד 30 אחוז בסצ'וואן. במפעל של הונדה, השכר עלה ב-47 אחוז. מדוע?

מחאה במפעל פוקסקון שמעסיק כ-920 אלף עובדים בסין שהתקיימה לאחרונה, היתה ארוע מכונן. אחרי מקרי התאבדות והפגנות סוערות של עובדי הייצור במפעל, נאלצו המנהלים להכפיל את השכר.

שנית, בעבר, תוספות שכר בסין קוזזו על ידי הגידול בפריון העבודה, כך שעלות העבודה ליחידת תפוקה היתה יציבה. אין זה המצב היום.

לפי BCG השכר בסין יעלה ב-19 אחוז לשנה בחמש השנים הקרובות (עליה של 138 אחוז) בזמן שפריון העבודה אינו גדל. אגב פריון עבודה – התפוקה לעובד ייצור תעשייתי בישראל היתה גבוהה מ-77 אלף דולר ב-2009, פי ארבע מהתפוקה לעובד בסין, 18,196 דולר, לפי השנתון של IMD.

שלישית, בעבר מספר אינסופי של צעירים וצעירות, שהיגרו ממערב סין למפעלים במזרח שמחו לעבוד עבור שכר נמוך. כעת, בגלל מדיניות "ילד אחד למשפחה", מספר האנשים בסין בגילאי 15-29 ירד וילך החל מ-2011. פחות ופחות צעירים ממערב סין מעוניינים להגר למזרח, כדי לעבוד 60 שעות עבור שכר נמוך ולגור בפנימיות צפופות. צמצום זה בהיצע העבודה בהכרח יחזק את מגמת העלייה בשכר.

משמעות הדבר: היתרון הסיני בעלות העבודה, שעדיין קיים, יישחק מאד בשנים הקרובות. מוטב להכין תכנית מבעוד מועד להעביר משם את הייצור.

אולם – להעביר לאן? אולי לוויתנאם, לפיליפינים או לסרי לנקה? שכר העבודה במדינות אלו זול מאד. פריון העבודה, לעומת זאת, גם הוא נמוך מאד. הרי אין למדינות אלו את כמות ההון שהושקע בטכנולוגית ייצור מודרנית כפי שיש לסין.

רוב המפעלים של חברות ישראליות בסין הם מפעלי היי-טק. קיים סיכון שטכנולוגית הליבה תעבור לידיים סיניות - אם מיצרים שם. כמו כן, ידוע שקיים יתרון גדול מאד לקיים את הייצור קרוב למרכז המו"פ, כדי שמהנדסי ייצור ומהנדסי מו"פ ייהנו מהפריה הדדית. יתרון זה עשוי לבטל חסרון מסוים בעלות הייצור בישראל.

גם אם סין תותקף באינפלציית שכר גבוה, עדיין יישאר לה יתרון כלכלי מסוים מול עובד התעשייה.

ובכל זאת, בכדי שחברות ישראליות ישקלו ברצינות את החזרת מפעליהם ארצה, חייבת ממשלת ישראל לפעול. יש להכין חבילת תמריצים מיידית, כולל הקלות במס, לכל חברה המחזירה ארצה את מפעליה.

יש ללמוד מניסיונה של ארה"ב, שם ניתנו הקלות מס דווקא לחברות אמריקאיות שהעבירו ייצור לאסיה, וכך הביאו להריסת הייצור האמריקאי המקומי. על רקע זה מגוחכת החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה שאישרה את "חוק הדגל" בתחילת נובמבר, המחייב את משרדי הממשלה לרכוש דגלי ישראל רק ממפעלים ישראלים שממוקמים בארץ.

■ **שלמה מי-טל הוא עמית מחקר בכיר במוסד שמואל נאמן בטכניון.**